

ПЕРЕДМОВА

Сторінками історії кафедри

У передденні 60-річного ювілею...

Кафедра технічної механіки та сільськогосподарських машин Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя заснована 19 травня 1999 року на базі кафедри технічної механіки, створеної 24 червня 1963 року в Тернопільському загальнотехнічному факультеті Львівського політехнічного інституту (ЗТФ ЛПІ).

Кафедра є однією із базових в університеті, яка організовує навчальний процес із загальноінженерних дисциплін для студентів механічних спеціальностей, а також фахових дисциплін для студентів спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» та 208 «Агроінженерія».

Засновником і першим завідувачем кафедри був к.т.н., доцент **Столярчук Всеволод Пилипович**, який також був першим деканом Тернопільського ЗТФ ЛПІ.

Столярчук Всеволод Пилипович

Наступним завідувачем кафедри (1974–1985 рр.) був к.т.н., доцент **Зубченко Іван Іванович**, який багато зусиль приклав для розробки методичного і лабораторного забезпечення кафедри, вдосконалення методики викладання дисциплін.

Зубченко Іван Іванович

У 1985 році кафедру очолив к.т.н., доцент **Гладь Богдан Михайлович**, який активно працював над покращенням навчально-виховного процесу і методичної роботи кафедри.

Гладько Богдан Михайлович

У 1990 році почався новий етап діяльності та розвитку кафедри. Кафедру очолював д.т.н., професор **Рибак Тимофій Іванович**. За його сприянням матеріально-технічна база кафедри поповнилась сучасними лабораторними установками з опору матеріалів, комп'ютерною технікою, обладнанням для проведення наукових експериментальних досліджень. Професор Рибак Тимофій Іванович очолював кафедру до січня 2019 року.

Рибак Тимофій Іванович

З лютого 2019 року по червень 2019 року обов'язки завідувача кафедри виконував к.т.н., доцент **Бабій Андрій Васильович**, який продовжив добрі традиції розвитку кафедри: 24 квітня 2019 року було отримано ліцензію на провадження освітньої діяльності за новою освітньо-професійною програмою для підготовки фахівців за спеціальністю 208 «Агроінженерія».

З липня 2019 року по квітень 2021 року керівництво кафедрою здійснював д.т.н., професор, Заслужений винахідник України, академік Інженерної академії України та голова її відділення у Тернопільській області **Гевко Роман Богданович**. Його науковий потенціал підсилював кафедру у публікаційній та винахідницькій діяльності, завдяки чому значно зріс рейтинг кафедри з-поміж кафедр університету.

Гевко Роман Богданович

З травня 2021 року кафедру очолює д.т.н., доцент **Бабій Андрій Васильович**.

Бабій Андрій Васильович

Його стратегічним курсом розвитку кафедри є налагодження дієвої співпраці з агропідприємствами регіону, дилерськими та сервісними компаніями з метою покращення практичної підготовки здобувачів освіти спеціальності 208 «Агроінженерія». Серед низки укладених результативних угод – створення філії кафедри на базі компанії ЛАН, де студенти у виробничих умовах проходять практичні заняття із спецдисциплін та практики.

Особливою сторінкою історії кафедри є період, коли завідувачем був професор **Рибак Тимофій Іванович**. Пригадаємо основні етапи його діяльності, які мали надзвичайно вагомий результат для розвитку кафедри технічної механіки та сільськогосподарських машин, а також Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя в цілому.

Зокрема, з ініціативи професора Рибак Т.І. у 1991 р. була відкрита перша на Тернопільщині спеціалізована вчена рада К58.50.01 із захисту кандидатських дисертаційних робіт за спеціальністю 05.20.04 «Сільськогосподарські та гідромеліоративні машини».

У 1993 р. вона була перереєстрована у першу на Україні спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських дисертаційних робіт Д58.052.02 за спеціальністю 05.05.11 – Машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва. Головою ради до 2019 р. був професор Рибак Т.І. У складі ради працювали і працюють провідні вчені з різних регіонів України. Особливо слід відзначити постійного члена ради – д.т.н., професора, члена-кореспондента Національної академії наук України – Андрейківа Олександра Євгеновича, який з 1992 року до 2018 року працював на посаді професора кафедри технічної механіки та сільськогосподарських машин. Завдяки відкриттю спеціалізованої вченої ради із захисту дисертаційних робіт науковий потенціал кафедри, університету, інших навчальних закладів, а також спецради Д 58.052.02 поповнилися великою кількістю вчених в галузі сільськогосподарського машинобудування.

Понад 30 науковців нашого університету здобули науковий ступінь кандидата технічних наук, восьмеро захистили докторські дисертації: Мартиненко В.Я., Дідух В.Ф., Підгурський М.І., Ріпецький Є.Й., Барановський В.М.; Ляшук О.Л., Попович П.В., Бабій А.В., зокрема 6 з них, на даний час, є викладачами кафедри технічної механіки та сільськогосподарських машин.

За керівництва професора Рибак Т.І. у 1997 році на кафедрі відкрито спеціальність «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва». У 1999 році кафедру було реорганізовано з назвою «Технічної механіки і сільськогосподарського машинобудування» і надано статус випускової за трьохступеневою системою освіти зі спеціальності «Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва».

Завідувач кафедру Рибак Т.І. – д.т.н., професор, академік академії інженерних наук, «Заслужений працівник освіти України», нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Закінчив Тимофій Іванович механіко-математичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, спеціальність «Механіка». У 1970 році захистив кандидатську дисертацію, спеціальність «Опір матеріалів». У 1986 році захистив докторську дисертаційну роботу, спеціальність «Сільськогосподарські та гідромеліоративні машини». Опублікував більше 400 наукових праць, 12 монографій, 25 винаходів, створив свою наукову школу. Під керівництвом професора Рибак Т.І. розвивались такі фундаментальні напрями наукових досліджень:

1. Модифікація методу мінімуму потенціальної енергії для динамічного розрахунку континуальних структур з урахуванням особливостей енергії від депланації.

2. Розробка критеріїв оцінки міцності і прогнозування ресурсу роботи зварних металоконструкцій на основі механіки руйнування з урахуванням стисненого кручення.

3. Розробка і застосування універсальної виміральної системи при дослідженні реальної динаміки навантаженості в натурних умовах експлуатації машин.

4. Експериментальні оптичні методи механіки деформівного твердого тіла.

У 2006 році на базі ТДТУ ім. Івана Пулюя та УкрНДІПВТ створена науково-дослідна лабораторія з дослідження динаміки, експлуатаційних та функціональних характеристик сільськогосподарської техніки. У 2007 році на базі цієї лабораторії створено «Навчально-науково-виробничий центр випробування функціонально-технічних засобів виробництва і взаємодії з науково-промисловими комплексами» із розташуванням у м. Зборів. Директором центру було призначено професора Рибак Т.І.

Також варто відзначити, що у 1997 році за ініціативи професора Рибак Т.І. спільним наказом № 27/47 від 28.01.1997р. Міністерства освіти України та Міністерства сільськогосподарства і продовольства України було створено навчально-науково-виробничий комплекс «Агромаш» на базі Тернопільського приладобудівного інституту ім. І.Пулюя у складі: Тернопільського приладобудівного інституту ім. І.Пулюя; Борщівського агротехнічного коледжу Тернопільської області; Зборівського професійно-технічного училища №30; Відкритого акціонерного товариства «Тернопільський комбайновий завод»; Виробничого об'єднання «Львівхімсільгоспмаш»; Відкритого акціонерного товариства «Коломиясільмаш».

В 2002р. створено навчально-науково-виробничу дільницю ТДТУ ім. І.Пулюя.

За зверненням ректора ТДТУ ім. І. Пулюя проф. О.М. Шаблія, проректора з навчально-науково-виробничих комплексів і зовнішньо-університетської діяльності Т.І. Рибак № 434 від 15.04.2003р. до заступника держсекретаря Міністерства агрополітики Яковенка В.П., директора УкрЦВТ Погорілого Л.В. про створення при Зборівському технікумі ТДТУ опорного пункту з випробування сільськогосподарських машин, який було відкрито в 2004р. (Зборівський опорний пункт з дослідження характеристик динамічної навантаженості машин Львівської державної зональної машинновипробувальної станції).

Для підняття рівня розробок і забезпечення показників надійності мобільної сільськогосподарської техніки та у зв'язку з реорганізацією УкрЦВТ в Український науково-дослідний інститут прогнозування і випробування техніки (УкрНДІ ПВТ) створено спільну науково-дослідну лабораторію з дослідження динаміки, експлуатаційних та функціональних характеристик сільськогосподарської техніки на базі Зборівського коледжу (структурного підрозділу Тернопільського державного технічного університету ім. І. Пулюя). Високий науковий рівень науково-дослідної лабораторії забезпечувався успішним функціонуванням у ТДТУ ім. Івана Пулюя докторської спецради Д.58.052.02 зі спеціальності 05.05.11 – Машини і засоби механізації сільськогосподарського виробництва.

За наказом № 142-01 від 12.04.2006р, створюються галузеві центри «Центру трансферних технологій Тернопільського державного технічного університету ім. Івана Пулюя». Директором центру сільськогосподарського машинобудування ЦТТ призначено професора Рибак Т.І., заступником директора – доцента Костюка В.І.

Наказом № 376-01 від 18.09.2007р. створено «Навчально-науково-виробничий центр випробування функціонально-технічних засобів виробництва та взаємодії з науково-промисловими комплексами», керівником призначено професора Рибак Т.І. як ініціатора відкриття такого центру. Вченою радою ТНТУ (22.06.2010р.) затверджено положення про «Навчально-науково-виробничий центр випробування функціонально-технічних засобів виробництва та взаємодії з науково-промисловими комплексами», а в 2015 році лабораторію було атестовано на право проведення вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду.

У цей час на базі центру проведено низку наукових досліджень, за результатами яких захищено 3 докторські та 7 кандидатських дисертаційних робіт.

Основні наукові напрями центру:

- модифікація методу мінімуму потенціальної енергії для динамічного розрахунку континуальних структур з урахуванням особливостей енергії від депланації;
- розробка критеріїв оцінки міцності і прогнозування ресурсу роботи зварних металоконструкцій на основі механізму крихкого руйнування з урахуванням у коефіцієнті інтенсивності напружень особливостей від стисненого кручення;
- розробка і застосування універсальної вимірювальної системи дослідження реальної динаміки навантаженості в натурних умовах експлуатації машин.

Існує успішний досвід надання послуг підприємствам (проведено комплекс досліджень нової штанги обприскувача для ПАТ «Богуславська сільгосптехніка»).

Окрім науково-педагогічної діяльності Рибак Т.І. був великим патріотом своєї держави. Його громадська діяльність має важливе значення у державотворчому процесі України. За його ініціативи у 1996 році розгорнуто регіональну довготривалу програму «Взаємодії вищих навчальних закладів освіти західних областей з закладами освіти Автономної Республіки Крим та Військово-морськими силами Збройних сил України». Завдяки цій програмі велика кількість молоді з Автономної Республіки Крим мала змогу навчатись в провідних ЗВО західної України за державний кошт.

Для зміцнення регіональної та міжнародної співпраці Рибак Т.І. було успішно проведено низку Міжнародних симпозіумів «Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі».

Все це зумовило те, що велике коло науковців, друзів та соратників зібралися на даній Міжнародній науково-практичній конференції, яка присвячена 90-річчю від дня народження професора Рибак Тимофія Івановича та 60-річчю кафедри технічної механіки та сільськогосподарських машин «ПРОЦЕСИ, МАШИНИ ТА ОБЛАДНАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ», де обговорено найактуальніші проблеми сьогодення.

Результатом роботи є опублікування праць конференції в авторській редакції, що відображені у даному збірнику.

Серед організаторів даної Міжнародної конференції хочемо скласти особливу подяку соратнику Тимофія Івановича, щирому патріоту України, доброму другу кафедри технічної механіки та сільськогосподарських машин, **меценату конференції**, директору приватної сільськогосподарської агрофірми «НІЧЛАВА» **Коцірі Степану Євгеновичу**. Його моральна та фінансова підтримка таких заходів має важливе значення у розвитку української науки та патріотичного виховання студентства.

Організаційний комітет
конференції